

CRÍTiques A L'UTILITARISME

Ramon ALCOBERRO

El criteri utilitarista ha rebut un bon nombre de crítiques. Per a molts dels seus adversaris el problema no és que sigui un criteri fals, sinó que resulta extremament difícil d'aplicar (o fins i tot impossible). Per a altres –deontologistes– simplement, el criteri de la felicitat no és el bé suprem, ni superior a tot altre valor.

En resum, les crítiques més repetides incideixen en els següents arguments:

1.- L'impossibilitat de mesurar el plaer, per manca d'un criteri. És senzillament impossible sumar el plaer que experimenten individus diferents per obtenir un total. Els utilitaristes es defensen d'aquesta crítica fent referència a l'òptim paretlià (Alfred Marshall A.C. Pigou).

2.- El perill polític de l'utilitarisme. Aquest argument ha estat defensat per grups conservadors, temorencs que una extensió de l'utilitarisme augment l'egoisme, però també que l'utilitarisme signifiqui un seguit de mesures d'enginyeria social reformista. Com que l'utilitarisme no creu en l'existència de "drets naturals", sovint el liberalisme conservador considera que en l'utilitarisme hi ha un fort component d'arbitrarietat i de construcció social.

3.- Els valors "sagrats" o "no-negociables". Rawls (i entre els il·lustrats, l'últim Condorcet) han afirmat que hi ha valors "inviolables" o "no negociables", que no han de ser sotmesos a càlculs d'avantatge per la societat.

Alguns crítics (Amartya SEN, Richard DWORKIN...) han afirmat, a més, que l'utilitarisme no dona prou importància als drets de l'home. En realitat, però, el que els utilitaristes afirmen és que, sense un context social que garanteixi els drets, la seva simple proclamació teòrica és "non-sense". Com diu Mill a *Utilitarianism*: "Tenir un dret és, a parer meu, tenir alguna cosa el gaudi de la qual m'ha de garantir la societat. Si algun contradictor em pregunta per què me l'han de garantir, no li puc donar altra raó que per utilitat general".

4.- El plaer com a fenomen psicològic. És un argument molt usat en l'àmbit del materialisme, però també emprat per alguns neofreudians que consideren el plaer com una qüestió fisiològica o psicològica, que podria ser també buscat amb drogues o euforitzants diversos. En general, però, es vol posar en relleu que l'utilitarisme és un reduccionisme. La idea que volen destacar aquests crítics és que accions com el robatori o la mentida no són només dolentes perquè agreguin dolor o disminueixin el plaer, sinó també per elles mateixes, amb independència que, a més, produeixin dolor.